

T.C.  
MALİYE BAKANLIĞI  
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon  
Kurulu Başkanlığı

## DIŞ EKONOMİK HABERLER

- ✓ ABD’de İşsizlik Yüzde 5 Seviyesini Koruyor
- ✓ Euro Alanı ve AB 25’te İşsizlik Değişmedi
- ✓ Euro Alanı ve AB 25’te Üretici Fiyatlarındaki Artış Sürüyor
- ✓ G7 Zirvesinden Enflasyon Uyarısı
- ✓ OPEC’in Gelirleri Dolara Aktı
- ✓ Almanya Mali Disipline Yöneliyor
- ✓ İngiltere’de Emeklilik Yaşının Yükseltilmesi Önerisine Tepki
- ✓ Çin Merkez Bankası Başkanından Yabancılara Banka Satışına Destek
- ✓ Çin Başbakanı’nın Fransa Ziyareti: 150 Airbus Alımı Gündemde
- ✓ Putin’in Telekomünikasyon Bakanı Reiman Kara Para Aklamakla Suçlanıyor
- ✓ Alman Çelik Şirketinden Kanadalı Çelik Şirketi Dofasco’ya 3.5 Milyar Euroluk Teklif
- ✓ Danimarkalı Telekomünikasyon Grubu TDC 10 Milyar Euroluk Teklifi Kabul Ediyor
- ✓ Boston Scientific’ten Guidant’a Teklif

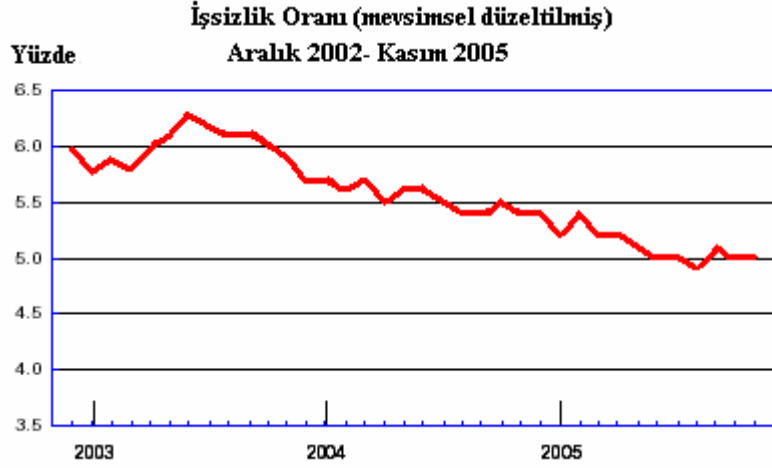
### YORUMLAR:

- ✓ Avrupa’nın Eski Komünist Ülkeleri Küresel Outsourcing Pazarında Cazibe Merkezi Haline Geliyor
- ✓ Amerikan Paranoyası
- ✓ Bush’un Irak stratejisi
- ✓ Amerika Cheney’nin Çürümüş Diplomasininin Bedelini Ödüyor

## ABD’de İşsizlik Yüzde 5 Seviyesini Koruyor

**Kasım ayında tarımdışı istihdamda 215 bin kişilik bir artış görülürken, bu artışta hizmet sektöründeki yeni istihdamın önemli rolü oldu. İşsizlik oranı ise Ekim’deki yüzde 5 seviyesini korudu.**

Çalışma Bakanlığı’na bağlı Çalışma İstatistikleri Bürosu’ndan yapılan açıklamaya göre Mayıs’tan bu yana yüzde 4.9-5.1 aralığında kalan işsizlik oranı Kasım ayında da yüzde 5 ile bu konumunu sürdürdü.

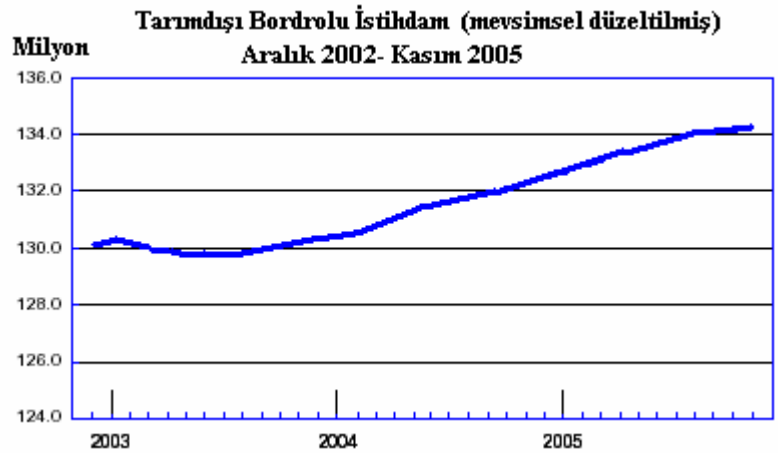


	Eylül	Ekim	Kasım	Kasım Aylık Değişim
	(Bin Kişi)			
İşgücü	150,093	150,079	150,176	97
Çalışan Sayısı	142,432	142,646	142,594	-52
İşsiz Sayısı	7,661	7,433	7,582	149
İşgücünde Olmayan	76,600	76,880	77,028	148
	İşsizlik Oranları (Yüzde)			
Tüm Çalışanlar	5.1	5	5	0.0
Yetişkin Erkek	4.5	4.3	4.3	0.0
Yetişkin Kadın	4.6	4.6	4.6	0.0
Genç	15.8	15.9	17.2	1.3
Beyazlar	4.5	4.4	4.3	-0.1
Siyahi Amerikalılar	9.4	9.1	10.6	1.5

Hanehalkı işgücü anketine göre Ekim ayı ile kıyaslandığında, sivil işgücünde 97 bin, işsiz sayısında ise 149 bin kişilik bir artış olurken istihdam edilen kişi sayısı 52 bin kişi azaldı. İşsizlik oranlarında en önemli değişiklik ise Siyahi Amerikalıların işsizlik oranınının 1.5 puan artış göstermesi oldu.

Kurumsal ankete göre, tarım dışı istihdam 215 bin kişi arttı. Bu miktarın 165 bin kişisi hizmet sektöründen, geri kalan 50 bin kişisi ise mal üretiminden kaynaklanmaktadır. Sektörel bazda bakıldığında ise mal üretiminde inşaat sektörünün 37 bin kişilik; hizmetlerde ise eğitim ve sağlık hizmetlerinin 36 bin kişilik; gıda hizmetlerinin ise 39 bin kişilik artışla lokomotif nitelik taşıdığı görülmektedir.

bls.gov



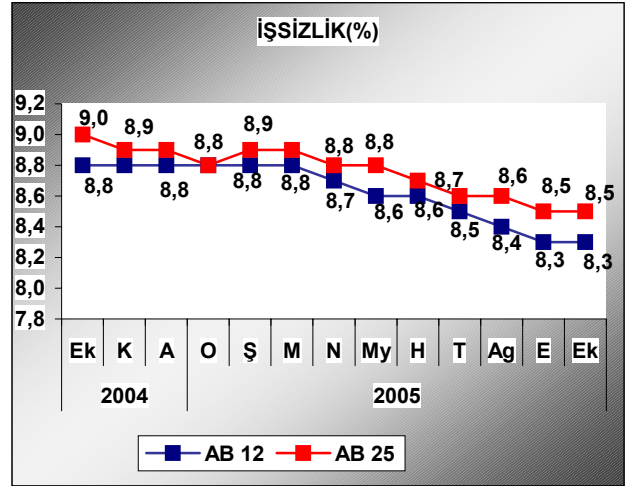
## AB'de İşsizlik Değişmedi

12 ülkeli Euro Alanı ile AB 25'te işsizlik oranı, Ekim ayında bir önceki aya göre değişmeyerek sırasıyla yüzde 8.3 ile yüzde 8.5 seviyesinde kaldı. 2004 yılının Ekim ayındaki işsizlik oranı ise Euro Alanı'nda yüzde 8.8; AB 25'te yüzde 9 olmuştur.

Avrupa Toplulukları İstatistik Bürosu Eurostat tarafından yapılan açıklamaya göre Euro Alanı'nda mevsimsel olarak uyarlanmış işsizlik oranı, Ekim ayında bir önceki aya göre değişmeyerek yüzde 8.3'de kaldı. 2004 yılının Ekim ayında yüzde 8.8 olan işsizlik oranı, 2005 yılı Mayıs ayından itibaren azalan bir seyir izlemiştir.

25 ülkeli Avrupa Birliği'ndeki (AB 25) işsizlik oranı, 2004 yılının Ekim ayında yüzde 9 iken daha sonra azalış eğilimine girmiş ve 2005 yılının, Eylül ayında yüzde 8.5'e gerilemiş, Ekim ayında ise bu seviyede kalmıştır.

2005 yılı Ekim ayında İrlanda, yüzde 4.3 olan işsizlik oranı ile AB ülkeleri içinde en düşük işsizlik oranına sahip ülke olmaya devam ederken Polonya, yüzde 17.6 olan işsizlik oranı ile işsizliğin en yüksek olduğu ülke konumunu korudu.



2005 yılı Ekim ayında, 2004 yılı Ekim ayı ile karşılaştırıldığında, Euro Alanı'nda erkekler arasındaki işsizlik oranı yüzde 7.7'den yüzde 7.2'ye; AB 25'te ise yüzde 8.1'den yüzde 7.7'ye geriledi. Kadınlardaki işsizlik oranı, Euro Alanı'nda yüzde 10.3'ten yüzde 9.6'ya; AB 25'te ise yüzde 10'dan yüzde 9.5'e geriledi.

2005 yılı Ekim ayında 25 yaşın altındaki işsizlik oranı, Euro Alanı'nda yüzde 17.2; AB 25'te yüzde 18.1 oldu. 2004 yılı Ekim ayında bu oranlar, sırasıyla yüzde 17.9 ve yüzde 18.7 idi. En düşük oran yüzde 7.5 ile Danimarka, yüzde 8.5 ile Hollanda ve İrlanda da gözlenirken en yüksek oran, yüzde 37.8 ile Polonya'da kaydedildi.

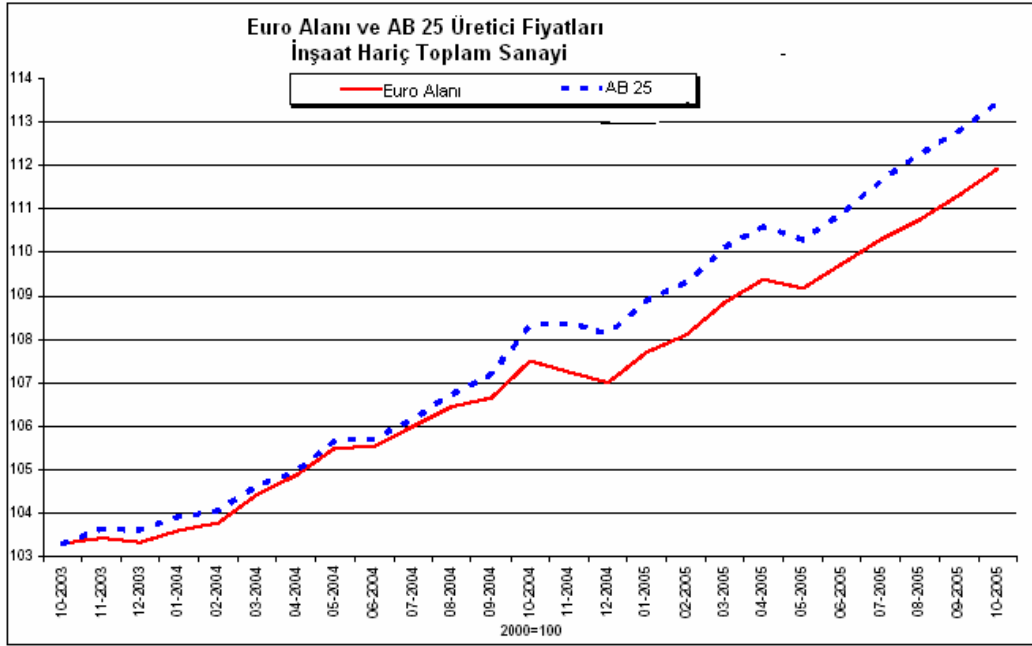
Eurostat'ın tahminlerine göre 2005 yılı Ekim ayında Euro Alanı'nda işsiz sayısı 12.1 milyon kişi olurken AB 25'de 18.4 milyon kişi oldu.

[www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int), 1 Aralık

## AB'de Üretici Fiyatlarındaki Artış Sürüyor

Euro Alanı ve AB 25'te Ekim ayında sanayi üretici fiyatları aylık bazda yüzde 0.6 artarken yıllık bazda artış sırasıyla yüzde 4.1 ile yüzde 4.7 oldu.

Avrupa Toplulukları İstatistik Bürosu Eurostat tarafından yapılan açıklamaya göre, Ekim ayında sanayi üretici fiyatları bir önceki aya göre Euro Alanı'nda ve AB 25'te yüzde 0.6 artış kaydetti. Eylül ayındaki artış ise hem Euro Alanı'nda hem de AB 25'te yüzde 0.5 seviyesinde olmuştu.



2004 yılı Ekim ayı ile mukayese edildiğinde ise, Euro Alanı'nda ve AB 25'te üretici fiyatları artışı sırasıyla yüzde 4.1 ile yüzde 4.7 oldu. Üye ülkeler arasında Belçika'da sanayi üretici fiyatları bir önceki yılın aynı ayına göre değişiklik kaydetmezken en yüksek yıllık artış yüzde 10.6 ile Danimarka'da gerçekleşti.

[www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int), 2 Aralık

## G7 Zirvesinden Enflasyon Uyarısı

**Dünyanın önde gelen 7 ülkesinin maliye bakanları ve merkez bankası başkanları, Londra'da yapılan toplantının ardından yaptıkları açıklamada, enflasyonist baskıların arttığı uyarısında bulundular. Yüksek petrol fiyatları, artan korumacılık kaygıları, küresel ticaret dengesizlikleri ve enflasyon baskısının küresel ekonominin sağlam büyümesinde risk oluşturduğunu ifade eden bakanlar, Çin'in daha esnek bir kur sistemine geçmesinin küresel ekonomi ve uluslararası para sisteminin işlerliğini ve istikrarını artıracığını vurguladılar.**

Sanayileşmiş yedi batılı ülkenin oluşturduğu G7 maliye bakanları ve merkez bankası başkanları toplantısı, 2-3 Aralık tarihlerinde Londra'da yapıldı. Toplantı sonucunda yayımlanan ortak bildiriye, bakanlar ve merkez bankası başkanları, yüksek ve değişken petrol fiyatlarının, ekonomik faaliyetleri yavaşlatmasına rağmen küresel büyümenin sağlam kaldığını ve sağlam kalmaya devam etmesi gerektiğini ifade ettiler. Korumacık duygusu, enflasyonist baskılar ve küresel dengesizliklerin dahil olduğu risklerin, yüksek petrol fiyatları ile daha da arttığını ifade eden bakanlar, bu dengesizlikleri çözmek için son toplantıda kararlaştırılan önlemleri almakta olduklarını, ancak sürdürülebilir büyümeyi maksimize edecek şekilde bu süreci hızlandırmak için G7 ile diğer ülkelerin daha etkin, karşılıklı olarak destekleyici hareket etmelerine ihtiyaç duyulduğunu ifade ettiler. Geniş ve kapsamlı bir

ortaklığa ihtiyaç olduğunu kabul ettiklerini ifade eden bakanlar, önemli ekonomilerle yapıcı diyaloga devam ettiklerini söylediler.

Bakanlar, döviz kurlarının, ekonomik temelleri yansıtması gerektiğini tekrarlayarak döviz kurlarındaki aşırı kırılganlığın ve dalgalanmaların, ekonomik büyüme için arzu edilmeyen bir durum olduğunu; bu sebeple döviz piyasalarını yakından izlemeye devam ettiklerini belirttiler. Çin'in daha esnek bir kur sistemine geçmesinin, küresel ekonomi ve uluslararası para sisteminin işlerliğini ve istikrarını artıracığını tahmin ettiklerini ifade ettiler.

Bakanlar, Doha Kalkınma Turu'ndan 2006 yılı sonuna kadar sonuç alınmasının, küresel büyümenin artması ve yoksulluğun azalması için gerekli olduğunu; 10 gün sonra yapılacak Hong Kong Bakanlar toplantısının bu konuda önemli bir adım olduğunu ve gelişmekte olan, özellikle de az gelişmekte olan ülkelerin sorunlarını çözecek kapsamlı kalkınma paketinin bütününde uzlaşma sağlanmasının da dahil olduğu gelişmeler için fırsat yaratılması gerektiğini belirttiler. Bakanlar, küresel ticaret sistemine dayalı çok taraflı kuralların uygulanmasının ve ticaret politikalarında reformun önemine değinerek bütün katılımcılardan tarım, sanayi ürünleri ve hizmetlerdeki pazar girişleri, ticarete zarar veren teşviklerin azaltılması, tarımda ihracat teşviklerinin kaldırılması, mali hizmetlerin serbestleştirilmesi gibi konularda gelişme sağlanması için gayret göstermelerini istediler.

Son toplantıdan bu yana petrol piyasasında ve küresel enerji görünümünde istikrar sağlamak amacıyla atılan adımları ve petrol üreticileri ile artan diyaloglarını gözden geçirdiklerini belirten bakanlar, petrol arama, üretim, enerji alt yapısı ve rafineri kapasitesinin artırılması için önemli miktarda yatırıma ihtiyaç duyulduğuna dikkat çektiler. Ortak Petrol Veri Girişimi veritabanını memnuniyetle karşıladıklarını belirten bakanlar, petrol piyasasında talep ve arz verilerinin şeffaflığının artırılması, petrol rezervlerinin bildirilmesinde küresel ortak standartların oluşturulması gerektiğini ifade ettiler.

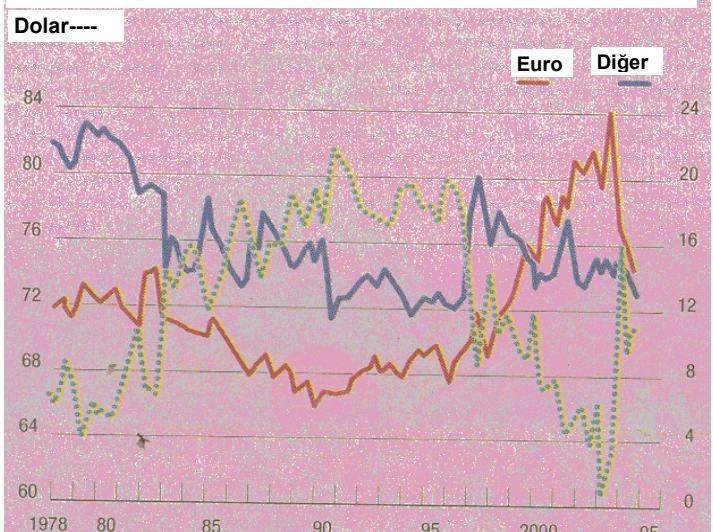
Bakanlar, Batı Şeria ve Gazze bölgelerinin ekonomik kalkınmasının, bölgede barışın sürmesi için zorunlu bir unsur olduğunu belirterek Filistin Yönetimi'ni orta vadeli kalkınma planı çerçevesinde destekleme sözlerini tekrarladılar.

[www.g8.utoronto.2-3 Aralık](http://www.g8.utoronto.2-3 Aralık)

## OPEC'in Gelirleri Dolara Aktı

**Orta Doğulu petrol ihracatçıları, geçen yıl ABD dolarına sevgilerini yeniden keşfetti. Bu da iki yıldır euroya ve yene karşı düşen doların yükselmesine sebep oldu. Uluslararası Ödemeler Bankası'ndan (Bank for International Settlements=BIS) yapılan açıklamaya göre 2004 yılı üçüncü çeyreğinde OPEC ülkelerinin dolar varlıkları, rekor derecede düşük düzeylere inerken bu yıl ortasından itibaren yeniden yükselmeye başladı ve yüzde 61.5'den yüzde 69.5'e ulaştı. Euro cinsinden tutulan varlıklar ise yüzde 24'den yüzde 16'ya indi.**

OPEC Mevduatının Döviz Kompozisyonu (Yüzde Pay)



Bu veriler, doların bu yıl sürpriz bir şekilde güçlenmesinin, OPEC dolarlarının devreye girmesinden kaynaklandığını belirten görüşleri destekliyor. Dolar, bu yıl euroya karşı yüzde 13.5 oranında yükseldi; oysa birçok yorumcu, son üç yıldır değer kaybeden doların, bu yıl da değer kaybedeceğini tahmin ediyordu.

Petrol fiyatları, 2001'den beri reel olarak yüzde 170 artarak son 25 yıldır görülen en yüksek düzeylere ulaşınca petrol ihracatçısı ülkeler, mali krallar halinde geldi. ABD Enerji Bakanlığı, bu yıl petrol gelirlerinin 2004 yılına göre yüzde 27 artarak 430 milyar dolara ulaşacağını tahmin ediyor.

Uluslararası Ödemeler Bankası, dolar cinsinden mevduattaki bu artışı, doların istikrarına ve ABD faiz oranlarının 2003 Haziran'ından beri 300 baz puan artmasına bağlıyor; ki bu olay mevduatı dolara geri döndürdü. Buna karşılık Avrupa Merkez Bankası, geçen hafta ilk kez faiz oranını yükseltti.

Uluslararası Ödemeler Bankası, OPEC mevduatlarının, döviz kompozisyonunun faiz oranlarına karşı eskiden olduğuna göre daha hassas bir hale geldiğini belirtiyor. BIS'in verilerine göre petrol ihracatçısı ülkeler, 1997 yılından beri ABD bonolarının net satıcısı oldu. Bu ülkeler, daha yüksek riskleri ve daha yüksek getirileri olan şirket tahvilleri ve hisse senetleri satın alıyor.

Citigroup'un döviz ekonomisti Marvin Barth, OPEC ülkelerinin Japonya ve Avrupa'dan hisse senedi aldıklarını belirtiyor.

Financial Times 5 Aralık 2005 Syf:17

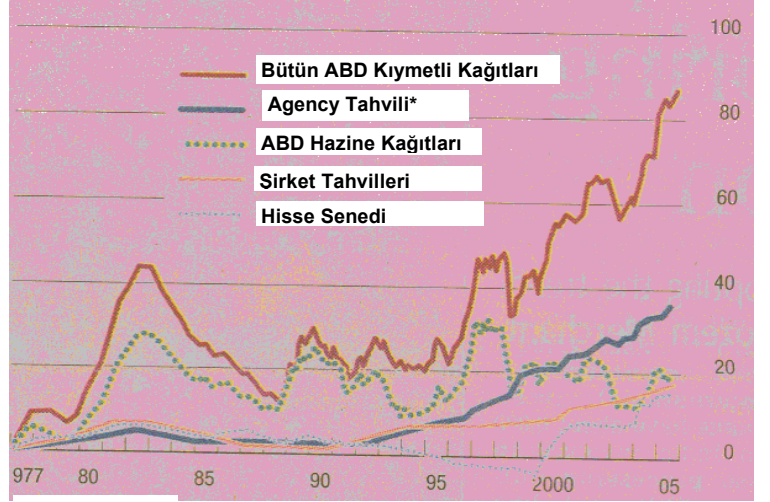
## Almanya Mali Disipline Yöneliyor

**Almanya'nın merkez sağ eğilimli yeni hükümeti, mali sistemdeki zayıflıkları gidermek için kolları sıvadı. Başbakan Angela Merkel, 2007 yılına kadar bütçe açığının Avrupa Birliği'nin belirlediği sınırlar içine çekileceğini taahhüt etti. Merkel, bu amaca ulaşmak için önümüzdeki iki yıllık süreçte harcamaları kısmayı ve 35 milyar euro ekstra vergi toplamayı hedefliyor. Almanya, beş yıl ardarda AB bütçe açığı sınırlarını ihlal etmişti.**

İlk adım olarak vergi sisteminde yaklaşık 2 milyar euro vergi kaybına neden olan vergi yasalarındaki boşlukların giderileceği açıklandı. Kabine, yüksek gelir gruplarındaki yatırımcıların rağbet ettiği "kapalı fonlar\*" dan kaynaklanan kayıpların vergiden düşülmesini engelleyen düzenlemeyi kabul etti. Karar, uzun zamandır vergi teşvikleriyle iç sanayiini desteklemeye çalışan Almanya için bir U dönüşü olarak yorumlanıyor.

\* Ç.N: Kapalı Fon: Hisselerinin yeni müşterilere satışı, hızlı varlık artışı nedeniyle geçici veya sürekli olarak durdurulan yatırım fonu. Bir fonun yeni müşterilere kapatılmasının en önemli nedeni, fon yöneticilerinin varlık tabanının çok fazla büyümesi durumunda yatırım stratejilerinin sürdürülebilirliğinin sıkıntıya girmesinden endişe etmeleridir.

Petrol İhracatçıları Tarafından ABD Kağıtlarına Yapılan Yatırımlar Ocak 1997'den itibaren toplam (milyar dolar)



Kaynak:BIS

\*Agency Bond: ABD'de devlet sponsorluğundaki ajanslar tarafından çıkarılan tahvil.

Kabinenin kabul ettiği yeni düzenleme, 10 Kasım tarihinden sonra oluşturulan tüm kapalı fonları etkiliyor. Yatırımcılar, artık bu fonlara ilişkin kayıplarını vergiden düşemeyecekler. Maliye Bakanı, bu tür fonların genellikle vergi yükünü azaltmak için ortaya çıktığını ve bunun da her yıl hem sermayenin dağılımında adaletsizliğe hem de ciddi miktarda vergi kayıplarına neden olduğunu kaydetti.

### **Katma Değer Vergisi Planları**

Bu arada hükümetin Ocak 2007'de Katma Değer Vergisini (KDV) yüzde 16'dan yüzde 19'a çıkarma planı, ekonomistleri alarma geçirdi. Ekonomistler, KDV artışının ülkenin zaten hassas olan iyileşme sürecini riske sokacağını iddia ediyorlar. OECD de planın ülkenin büyüme oranını yarım puan düşüreceği uyarısında bulundu. Ancak maliye bakanı, ekonomistlerin, KDV artışının ekonomi üzerindeki etkisini ölçemeyeceklerini ifade ediyor. Bakan, Financial Times'a verdiği röportajda, vergi artışının fiyatlar, karlar ve karlarını yatırıma yöneltenler üzerindeki etkilerinin bilinmemesi nedeniyle ekonomik büyüme üzerindeki etkiye ilişkin belli bir ölçüm yapılamayacağını ileri sürdü.

KDV artışı, Merkel hükümetinin bütçe açığını 2007 yılına kadar AB'nin belirlediği sınırlar içine çekilmesine ilişkin planının bir parçası. Almanya'da son KDV artışı 1998 yılında, bir puan olarak gerçekleşmiş ve büyüme oranı üzerinde kalıcı bir etki yaratmamıştı. Öte yandan 1997 yılında Japonya'da yanlış zamanlamayla yapılan KDV artışı, ülkeyi resesyona sürüklemişti.

Hükümete bütçe açıklarının vergi artışıyla değil harcama kesintileri yoluyla giderilmesi gerektiği yönünde eleştiriler yöneltilirken maliye bakanı, bütçe açığını sadece harcama kesintileriyle gidermenin ekonomide başka hasarlara yol açacağını savunuyor.

Maliye bakanı, ülkede kamu harcamalarının önemli bir kısmı sosyal güvenlik sisteminin sürdürülmesi ve borçların ödenmesine yöneldiğinden harcama kesintilerinin araştırma ve geliştirme gibi alanları etkileyeceğini, bunun da büyüme ve güvenlik alanlarında uzun dönemde ciddi etkileri olacağını kaydediyor.

### **Almanya AB Düzeyinde KDV İndirimine Olumsuz Yaklaşıyor**

Ülke içinde KDV artışı planları yapan Almanya hükümeti, Fransızların AB genelinde restoran yemeklerine yönelik KDV indirim planını da bloke edeceğini açıkladı. Fransız politikacılar, Merkel'den AB maliye bakanlarının onayına sunulan planı desteklemesini talep ederken Almanya maliye bakanı Peer Steinbrück, planın başka alanlarda da KDV indirimi taleplerinin önünü açacağına inandıklarından desteklemek niyetinde olmadığını açıkladı.

Fransa Devlet Başkanı Jacques Chirac, 2002 yılındaki seçim kampanyası süresince restoran yemeklerinde KDV indirimi sözü vermişti. Fransız diplomatlar, KDV indirimi konusunun, Paris-Berlin ilişkileri konusunda bir fikir vereceğini ifade ediyorlar.

Fransa'da geçtiğimiz hafta yüzlerce restoran sahibi, vergi indirimini destek yürüyüşü yaptı. Restorancılar, KDV oranının yüzde 19.6 yerine yüzde 5.5 olmasının sektörde 40.000 iş olanağı sağlayacağına inanıyorlar. Başbakan Dominik de Villepin ve iktidardaki Halkçı Hareketin (UMP) lideri Nicolas Sarkozy, Merkel'i telefonla arayarak indirimin Fransız ulusal ekonomisi için anlamını açıkladılar.

Almanya hükümeti ise Fransa'nın planını prensipte desteklediklerini, ancak planın kuaför salonları, bisiklet tamircileri gibi başka alanları da içine çekecek şekilde genişlemesini tasvip etmediklerini açıkladı.

Financial Times, 25 Kasım, Syf:3

Financial Times, 5 Aralık

## **İngiltere'de Emeklilik Yaşının Yükseltilmesi Önerisine Tepki**

**İngiltere'nin bağımsız emeklilik komisyonu, emeklilik yaşının yükseltilmesi ve emekli maaşı almaya hak kazanma yaşının 67'ye çekilmesi önerisinde bulundu. Komisyonun önerileri arasında, çalışanların otomatik olarak kayda geçirilmesini sağlayan yeni ulusal tasarruf planı ve zorunlu çalışan katkıları yer alıyor. Maliye bakanının görüşleri ile ters düşen öneri, gerçekleştirilebilir olmaması nedeniyle Brown'un destekçileri tarafından eleştiriliyor.**

Emeklilik Komisyonu Başkanı Lord Turner, İngiltere'nin karmaşık emeklilik sisteminin, 10 milyon kişinin emeklilik için yeterince tasarrufta bulunmadığı İngiltere'de geleceğin garanti altına alınması amacına uygun olmadığını açıkladı. İngiltere'nin karmaşık emeklilik sistemine getirdiği eleştiriler, Turner'ın 1997'de İşçi Partisi iktidara geldiğinde refah politikasını oluşturan Maliye Bakanı Gordon Brown ile ters düşmesine sebep oldu.

Brown, kısıtlı kaynakları, yoksul emeklilere yönlendirmek istiyor; ancak bu ve benzeri destekler, insanları özel tasarrufa gitmekten vazgeçiriyor.

Turner ise emekli maaşları konusundaki kamu harcamalarını, 2045 itibarıyla milli gelirin yüzde 7.5'inden yüzde 8'ine çıkarmayı öneriyor. Buna karşılık hükümetin önerisi ise yüzde 6.9.

Öneriler, daha kapsamlı, kazançla bağlantılı, temel kamu emekliliği ve 2040 itibarıyla emeklilik yaşını da 67'ye çıkaracak tasarımlar içeriyor.

Turner, emekli sayısındaki artış göz önüne alınırsa, daha fazla harcama yapmadan özel tasarrufun temeli olabilecek basit, cömert ve tutarlı bir emeklilik sistemi kurmanın olanaksız olduğunu söyledi. Brown'un destekçileri ise Turner'ın planının finanse edilemeyeceğini savunuyor.

Financial Times, 1 Aralık 2005, Syf:1

## **Çin Merkez Bankası Başkanından Yabancılara Banka Satışına Destek**

**Çin Merkez Bankası Başkanı Zhou Xiaochuan, finans dergisi Caijing'e verdiği demeçte, bankaların yabancılara çok ucuza satıldığı yönündeki eleştirilere rağmen, ülkenin büyük devlet bankalarının, deniz aşırı yatırımcılara satışını savundu. Bu ayın ilk günlerinde Çin'in China Construction Bank'ı, Hong-Kong'ta 9.2 milyar dolara halka arz edilmişti.**

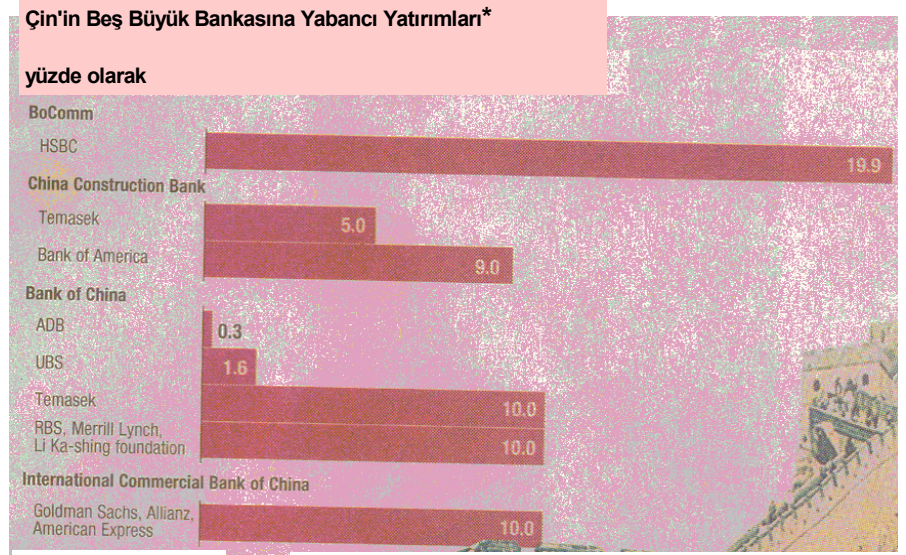
Çin'in bu ilk halka arzını, Bank of China ve Industrial and Commercial Bank of China'nın halka arzı takip edecek. Bu son banka, Çin'de en çok borç veren banka



konumunda. Bütün bu bankaların halka arzıyla, devlete ait en büyük dört bankanın halka arzı tamamlanacak.

Eleştirilenler, bu halka arzlarda Bank of America ile Royal Bank of Scotland'a verilen güvencelere karşı çıkıyor. Çünkü bu iki yabancı banka, ortak oldukları Çin bankasının birkaç yıl içinde mali durumunun kötüleşmesi halinde tazminat isteme hakkına sahip.

Hong Kong'ta halka arz edilen China Construction Bank'ın hisseleri, halka arz edilmeden önce aralarında Bank of America ve Temasek'in ve Singapur devlet yatırım ajansının da bulunduğu yabancı yatırımcılara hisse başına kayıtlı değerinin yaklaşık 1.2 katına satıldı. Ancak şimdi hisseler piyasada kayıtlı değerinin 2.7 katından işlem görüyor.



Bu iki fiyat arasındaki fark, People's Bank of China bünyesinde bulunan ve ülkenin üç büyük bankasının hisselerinden büyük bir çoğunluğuna sahip olan Central Huijin Investment'in eleştirilerine sebep oldu.

Merkez Bankası Başkanı Zhou Xiaochuan, China Construction Bank'ın yatırımcılara satışında ve daha sonra Hong-Kong'ta halka arzında devletin hiçbir sübvansiyonunun olmadığını ifade etti.

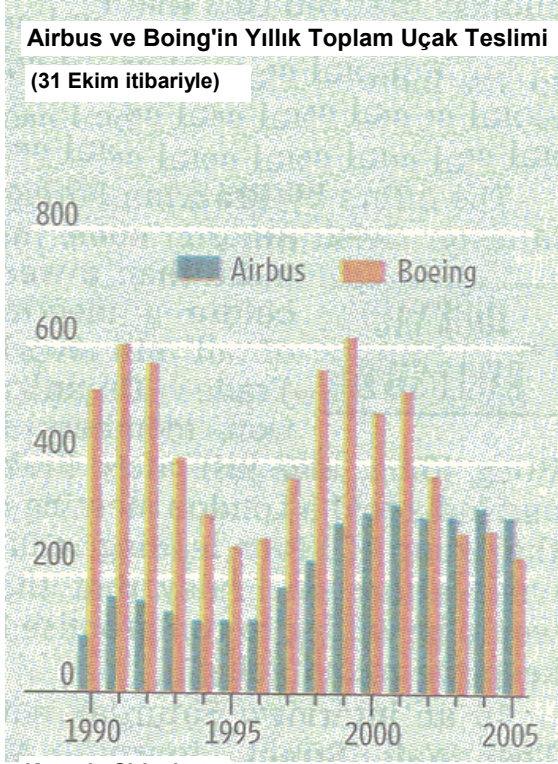
Başkan, 2003 yılında Huijin Yatırım Ajansı'nın China Construction Bank'a 22.5 milyar dolarlık sermaye vermesinin "yatırım" olduğunu; bu yatırımdan getiri beklendiğini ve sermayenin Bankanın bilançolarındaki açığı kapatmak niyetiyle yatırılmadığını ifade etti. Başkan, bu yatırımın şimdiye kadar adil bir şekilde değerlendirildiğini; dolayısıyla devlet tarafından ödenen bir maliyet olmadığını belirtti.

Başkanın bu yorumları, 20 milyar dolarlık varlığa sahip Devlet Sosyal Güvenlik Fonu'nun (NNSF) başka bir büyük devlet bankası olan Industrial and Commercial Bank of China'ya yatırım yapmayı düşündüğü bir dönemde yapıyor olması dikkat çekici bulundu.

NNSF'nin bu yatırımı, halka arzdan önce yerel bir kuruluşun bir devlet şirketine ilk yatırımı olacak

Financial Times, 29 Kasım 2005, Syf:15.

## Çin Başbakanı'nın Fransa Ziyareti: 150 Airbus Alımı Gündemde



Fransa'yı ziyaret eden Çin Başbakanı Wen Jiabao, Toulouse'taki Airbus merkezinde şirket yetkilileriyle görüştü. Airbus yetkilileri, Başbakan Wen Jiabo'nun 150 Airbus uçağı satın alınmasını ve Airbus'ın Çin'de üretim tezgahı açmasını da kapsayabilecek geniş bir işbirliği anlaşması imzaladığını açıkladılar.

Çin'in 150 Airbus uçağı kapsayan satın alma anlaşması, 9.6 milyar dolar değerinde. Ancak piyasa gözlemcileri, toplu satın almalarda şirketlerin her zaman indirim uyguladıklarını; o nedenle bu miktarın altında bir parasal değer de söz konusu olabileceğini bildiriyorlar. İki hafta önce de Bush'un Çin'i ziyareti sırasında Çin, 150 Boing 737 satın almak için anlaşma imzalamıştı. Çin hava filosunda sadece 800 uçak

bulunuyor. Çin havacılık yetkilileri, önümüzdeki beş yılda 650 jet uçağı almayı planladıklarını söylediler.

Boeing Şirketi, Çin'in 2025 yılına kadar 2612 yeni uçak satın alacağını ve yurtiçi havacılığın da yıllık yüzde 8.8 büyüyeceğini tahmin ediyor.

Çin havayolları sanayiinde deregülasyon sonucunda bilet fiyatları ucuzladı. Devletin seyahat yasaklarını gevşetmesi, yurtiçi ve yurtdışı seyahati cesaretlendirdi. Ayrıca orta sınıfın ekonomik açıdan güçlenmesi de yurtiçi seyahatleri artırdı. 2000 yılında 60 milyon kişi seyahat etmişken bu rakam, 2004 yılında 110 milyon kişiye ulaştı. Bu, Çin pazarını çok cazip bir pazar haline getiriyor.

Wall Street Journal, 5 Aralık 2005, Syf:1-2

## Putin'in Telekomünikasyon Bakanı Reiman Kara Para Aklamakla Suçlanıyor

Putin'in on yıldan uzun bir süredir birlikte çalıştığı telekomünikasyon Bakanı Leonid Reiman hakkında, Frankfurt'ta Alman savcılar, kara para aklama suçlamasında bulundu. Alman savcılar, Reiman'ın, paravan şirketler ağı kurarak bir dizi işlemle Rus devlet telekom şirketinden zimmetine 1 milyar dolardan çok varlık geçirdiğini iddia ettiler. Kara para aklama skandalı, şimdi genişleyerek ABD, Kıbrıs ve İsviçre'ye ulaştı. Bu iddialar, şimdiye kadar görevine devam eden bir Rus bakana yöneltilen iddiaların en ciddi. Geçmişte bir dönem Putin, St Petersburg'un vali yardımcısı ve Reiman da devlete ait telekom şirketinin yöneticisiydi. Şu anda soruşturmaya konu olan işlemlerin bir kısmı, o dönemlere ait. Reiman, Kremlin'in

**büyümei en çok istediği ileri teknoloji ve telekomünikasyon sektöründen sorumlu. Bakanlığı, büyük bir çoğunluğu hala devlete ait olan Rus telefon şirketlerinden sorumlu ve bütün özel telekom şirketlerini yönetiyor. Avrupa'nın belli başlı telekom şirketlerinin Rusya'da büyük yatırımları var. Ve iki büyük Rus Şirketi New York Borsasında işlem görüyor. Reiman, bu konuda bir açıklama yapmadı; ancak yanlış bir iş yapmadığımı ifade ediyor.**

Almanya'da başlayan bu soruşturma, Barclays Bank'ın New York ofisi ve diğer batılı bankaları içine alarak devam ederken Almanya'da da etkileri görülüyor. Commerzbank'ın bir yönetim kurulu üyesi istifa etti. Diğer dört büyük Alman bankasının şimdiki ve eski yöneticilerinin ev ve ofisleri, kara para aklama sorgulaması çerçevesinde Alman polisi tarafından arandı.

Reiman, kendisine yöneltilen suçlamaların, işadamı Mikhail Fridman tarafından ortaya atıldığını iddia ediyor. Reiman'a göre Mikhail Fridman'a ait Alfa Group, uzun zamandan beri bakanın iş ortağı olan Jeffrey Galmond'u tartışmalı mobil telefon operatörü Megafon ihalesinde baskı altına almak taktiği olarak Reiman'a yönelik suçlamalarda bulunuyor.

Megafon'dan kaynaklanan suçlamalar, kısmen Jeffrey Galmond'un eski bir çalışanın verdiği ifadelerden kaynaklandı. Kayıtlar, Rus telekom şirketlerinin on milyonlarca dolarının Kıbrıs, Liechtenstein, İsviçre ve diğer vergi cennetlerine aktarıldığını gösteriyor. Daha sonra bu fonların büyük bir çoğunluğu, Barclays'ın New York ofisi aracılığıyla Bermuda, Hamilton'da Galmon'un kendisinin sahibi olduğunu söylediği yatırım fonuna gidiyor.

Jeffrey Galmond'un eski çalışmanı, Megafon davasında verdiği yeminli ifadeye karmaşık yapının yatırım fonunun gerçek sahibinin Reinman olduğunu gizlemek için düzenlendiğini iddia etti. Bu iddiayı, Reinman da Galmond da reddetti.

Savcıların hazırladığı dava dosyasında Megafon'la ilgili yolsuzlukların nasıl geliştiğine dair üç aşama belirlenmiş.

Dosyaya göre ilk aşama 1990'larda komünist rejimin yıkılmasının ardından yapılan ilk özelleştirme döneminde başladı. Reiman o sırada devlet telefon şirketi yöneticisi olarak St Petersburg'ta bulunuyordu Galmond ve Commerzbank, ortak olarak Avrupa'daki vergi cennetlerinde şirket kurdu. Reinman'ın yardımıyla önce cazip telekom pazarından hisseler alan bu şirketlerin daha sonra içi boşaltıldı.

İkinci aşamadaki olayların bir kısmı, 1999'da Reinman Moskova'ya gittikten sonra meydana geldi. Avrupa'da ve Karaipler'de sahibi belli olmayan başka bir dizi paravan şirket kuruldu. Daha sonra da değişik Rus Telekom ve diğer devlet şirketleri, Reinman'ın emriyle bu paravan şirketlere büyük "danışmanlık" ödemeleri yapmaya zorlandı.

Üçüncü aşamada Galmond, Bermuda'da yatırım fonu görünümü altında bir holding kurdu. Telekom varlıkları ve nakit pazarlık fiyatına, birçok Rus telekom varlığına yeniden yatırıldı. Sonuçta tek sahipli Bermuda yatırım fonu, 1 milyar doların üzerinde Rus telekom varlığını kontrol eder hale geldi.

Galmond, suçlu olmadığını söylüyor. Bermuda'daki Galmond'un yatırım fonu **IPOC International Growth Fund Ltd** hakkında Bermuda hükümeti, bir yıldan uzun bir süredir soruşturma yapıyor. Yatırım fonlarının birden çok hissedarı olması gerektiğine dair kuralı

ihlal edip etmediği araştırılıyor. Galmond, IPOC ilk sahibinin kendisi olduğunu kabul ediyor; fakat fon yanlı bir tutumlarının olduğunu inkar ediyor.

Wall Street Journal, 2-4 Aralık 2005 Syf:1,11

## **Alman Çelik Şirketinden Kanada'lı Çelik Şirketi Dofasco'ya 3.5 Milyar Euroluk Teklif**

**Arcelor'un Kanadalı çelik şirketi Dofasco'yu 3.1 milyar euro karşılığında elde etmesini (hostiler takeover\*) engellemek için Alman çelik şirketi ThyssenKrupp, Dofasco'ya 3.5 milyar euro teklif (friendly offer\*\*) sunuyor. ThyssenKrupp Dofasco'ya hisse başına 61.50 Kanada doları teklif ediyor. ThyssenKrupp ve Dofasco aylardır ortak girişimlerde bulunmak amacıyla görüşmelerini sürdürüyordu.**

ThyssenKrupp'un Dofasco'yu satın alması yüksek kaliteli çelik ürünlerine yönelik talebi karşılayabilecek gerçek bir küresel çelik şirketi oluşturacak. Her iki şirket de otomobil sanayisinde kullanılan çelik ürünler üzerinde yoğunlaşıyor. ThyssenKrupp, işlerinin çoğunu Avrupa'da; Dofasco ise Kuzey Amerika'da yürütüyor.

Satışın gerçekleşmesi için ThyssenKrupp'un Dofasco hisselerinin üçte ikisine sahip olmayı garantilemesi gerekiyor. Bu arada ThyssenKrupp'u ele geçirme planları yapan Arcelor'un hisseleri, yüzde 1.8 değer kaybederken ThyssenKrupp'un hisseleri yüzde 1.6 düştü. Dofasco hisseleri ise yüzde 8 yükseldi.

Analistler, ThyssenKrupp ve Arcelor'un tekliflerini aşırı yüksek bulduklarını ve dağılmış çelik sanayisinin hızla birleştiğini kaydediyor. ThyssenKrupp'a Citigroup, Dofasco'ya RBC Capital Markets ve Arcelor'a UBS danışmanlık yapıyor.

Financial Times,29 Kasım,Syf:1

## **Danimarkalı Telekomünikasyon Grubu TDC 10 Milyar Euroluk Teklifi Kabul Ediyor**

**Özel sermaye konsorsiyumu Nordic Telephone Company (NTC), Danimarkalı telekomünikasyon grubu TDC'yi borçlanarak satın almak amacıyla 10.2 milyar euro değerinde satın alma anlaşması önerisi sunuyor. Borçlar dahil 13 milyar euro değerinde olan anlaşma, ikinci en büyük "borçlanarak satın alma anlaşması" olacak. 1989 yılında da RJR Nabisco 31.3 milyar dolarlık borçlanarak satın alma anlaşması yapmıştı.**

TDC Kurul Başkanı Thorleif Krarup, anlaşmanın yüzde yüz başarıyla sonuçlanacağını kaydediyor. NTC, teklifini sunduğu bir iki saat içinde TDC hisselerinin yüzde 10.08'ini satın almıştı. Anlaşma önerisinin ardından TDC hisseleri yüzde 4.5'te kapandı. Teklif, TDC'nin ortalama hisse senedi fiyatında yüzde 39.3 primi temsil ediyor. Konsorsiyum, TDC'nin 4.1 milyar euro değerindeki tahvillerini satın alma teklifi sunuyor.

JP Morgan, CSFB, Deutsche Bank, Barclays Capital ve Royal Bank of Scotland anlaşmaya fon sağlamak için öncelikli borç ve yüksek getirili kredilere 10 milyar dolar

---

\* Ç.N: Hostile Takeover; halka arz edilmiş ve uluslar arası boyutta faaliyet gösteren şirketler için birleşmelerde kullanılan bir stratejidir. Hedef şirketin yöneticileriyle ortak bir müzakere planı olmaksızın, çoğunluk hisselerine sahip olan yöneticilerin hisselerin çoğunluğunu devretmesi ile gerçekleşir.

\*\* Friendly offer ise hostile takeover'in tersine hedef şirketin yönetimi tarafından desteklenen ele geçirmedir.

sağlayacak. NTC, anlaşmanın Ocak ayında tamamlanmasını ümit ediyor. NTC'ye Enskilda Securities, JP Morgan ve Deutsche Bank; TDC'ye ise Goldman Sachs danışmanlık yapıyor.

Öte yandan otomobil kiralama hizmeti sağlayan ABD'li şirketler grubu Hertz, borçlanarak satın alma anlaşması gerçekleştirmek amacıyla fon artışı girişiminde bulunuyor. Hertz, Avrupa'da yatırımcılarla yaptığı ilk toplantıda 15 milyar dolarlık anlaşmayı finanse etmek için sattıkları 2.8 milyar dolar değerindeki tahvilleri tartıştı. Görüşmelerin önümüzdeki hafta da ABD'de sürmesi bekleniyor.

Derecelendirme kuruluşlarının daha önce Hertz hisselerine "riskli" derecesi vermesi nedeniyle Hertz, yatırımcılara daha fazla faiz ödemek durumunda kalacak.

Financial Times,1 Aralık, Syf:1,19

## **Boston Scientific'ten Guidant'a Teklif**

**Kalp hastalıklarında kullanılan malzemelerin en büyük üreticisi olma girişiminde bulunan Boston Scientific Şirketi, Guidant Corp.'a 25 milyar dolarlık teklif sunuyor. Bu teklif, Guidant ve Johnson&Johnson arasındaki düşük fiyatlı anlaşmaya sekte vuruyor.**

Sadece 22 milyar dolar piyasa kapitalizasyonu olan Boston Scientific, oldukça cüretkar bir teklif sunarken Guidant'a ödemek için 10.5 milyar dolar borçlanacak. Teklif, Boston Scientific'i daha fazla sermayeye sahip Johnson&Johnson'la mücadeleye zorluyor. Thomson Financial'e göre 2005 yılında dünyada ilk ona giren birleşme anlaşmalarından sadece iki tanesi başarılı oldu. Bütün bu risklere rağmen Boston Scientific yetkilileri, kalbe giden damarları açarak kalp krizlerini engelleyen kalp stentleri üreten kendi şirketleri için bu teklifi önemli bir adım olarak değerlendiriyor.

Birleşme anlaşması sağlanırsa, kalp doktorları, kalp hastalıklarında kullanılacak malzemeleri tek bir yerden tedarik edebilecek. Boston Scientific, Guidant'a hisse başına 72 dolar ödeyecek. Teklifin 12.5 milyar dolarını nakit, diğer 12.5 milyar dolarını hisse senediyle ödeyecek. Boston Scientific hissedarları, ortak şirketin yüzde 65'ine sahip olacak. Anlaşma gerçekleşirse Boston Scientific, Johnson&Johnson'a 625 milyon dolar anlaşmayı bozma tazminatı ödeyecek.

New York borsasında Guidant hisseleri yüzde 9.3 artarken Johnson&Johnson hisseleri altı cent düştü, Boston Scientific hisseleri ise yüzde 2.5 geriledi. Oldukça az olan bu düşüş oranı, Boston Scientific'in "2009 yılına kadar birikmiş borcunu ödemek için yeterli nakit bulacağı konusundaki piyasa güvenini yansıtıyor.

The Wall Street Journal,6 Aralık, Syf:1,13

## **YORUMLAR**

### **Avrupa'nın Eski Komünist Ülkeleri Küresel Outsourcing Pazarında Cazibe Merkezi Haline Geliyor**

**Estonya'nın başkenti Tallinn, telekomünikasyon dünyasının en önemli araştırma merkezlerinden biri haline geldi. İnternete bağlı her bilgisayara, ücretsiz olarak veya çok ucuza telefon konuşması olanağı sağlayan bir yazılım olan Skype, burada geliştirildi. Skype, kısa bir süre önce internet üzerinden açık arttırmalar gerçekleştiren**

bir site olan eBay tarafından 2.6 milyar dolara satın alınmıştı. İnternet sitesinin İskandinav kurucuları, pahalı olan Silicon Vadisi veya uzak olan Hindistan yerine küçük bir Doğu Avrupa ülkesi olan Estonya'dan programcılarla çalışmayı tercih ettiler. Bu, konuyla ilgilenenlerin “nearshoring” olarak nitelendirdiği bir olay. Bir başka anlatımla “nearshoring”, üretimi, araştırmayı ve iş sürecini çok ucuz ve çok uzak olmaktan ziyade nispeten ucuz ve çok yakın yere taşımak olarak nitelendiriliyor. Tallinn’de bir de Fin şirketi Nokia ve diğer şirketler için mobil telefon üreten Elcoteq Şirketi örneği var. Skype, oldukça yüksek ücretli, ortalama 28 yaş civarında beşte biri yabancı olan 130 kişi istihdam ederken Elcoteq firmasının işgücü çok büyük; yaklaşık 3000 kişiden oluşuyor, orta yaş civarındaki çalışanlar, rutin işler yapıyor; yarı ihtisas isteyen işlerde kullanılıyor; oldukça da vasat ücret alıyor. Elcoteq tamamen yerel istihdama dayanıyor. Son zamanlarda Orta ve Doğu Avrupa’daki outsourcing öyküleri “Skype” modelinin büyük bir başarıya ulaştığını ancak “Elcoteq” modelinin can çektiğini gösteriyor. Konu ile ilgili olarak 3 Aralık 2005 tarihli The Economist dergisinde yer alan özel raporun geniş bir özeti aşağıda yer almaktadır.

Bölgenin en belirgin avantajı olan düşük işgücü maliyeti giderek kayboluyor. Bunun iki sebebi var: birincisi, bölgenin en belirgin avantajı olan düşük işçi ücretlerinin Çin’de daha da düşük olması ve doğu Avrupa’da refah yükseldikçe işçi ücretlerinde yükselme doğrultusundaki baskıların artması. Belli başlı şirketler, düşük ücret ve işgücü bolluğundan çok bilgi ve coğrafya avantajının daha kalıcı olduğu yeni yerler bulmak zorundalar.

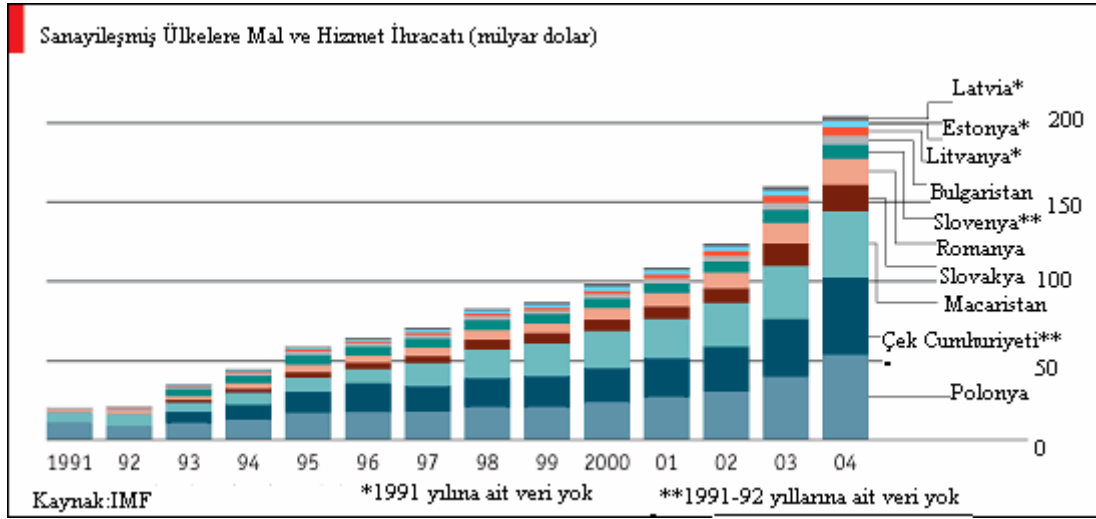
Elcoteq’in Doğu Avrupa’da fabrika açtığı yıllarda, işlerin önemli bir bölümünü outsourcing yolu ile buraya getirmek delilik sayılabilirdi. Sovyet bürokrasisinin işleri güçleştirmesi, iletişim sistemlerinin zayıf olması gibi nedenlerle Polonya’ya bir kamyon dolusu yük göndermek bir hafta zaman alabiliyordu. O bölgede iş yapanların sınırlarının çok güçlü ve sabırlılarının sonsuz olması gerekiyordu. Ve o günlerde doğu Avrupa “daha yakın bir Afrika” gibi algılanıyordu.

Oysa şimdi o günler geride kaldı. Doğu Avrupa, Afrika’dan çok Çin’e benzemeye başladı. Komünizmin çökmesinden beri adetler, tavırlar ve değerler çok değişti. 15 yıl önce yüzde 15 enflasyonu olan ülkeler, şimdi euro alanına girmeye hazırlanıyor.

Şimdi Batı Avrupa’dan doğuya yatırım akımı var. Bu akımın yıllık miktarını tahmin etmek zor; ancak AB-25’e 2004’te doğu Avrupa’dan 22.3 milyar euro değerinde, 2 milyon parça giyim ihracatı yapıldı. Bu miktar, AB’nin toplam giyim ithalatının yüzde 19’unu oluşturuyor.

Macar danışmanlık şirketi Colling’in verdiği bilgilere göre, Doğu Avrupa’da işçi ücretleri batıya göre neredeyse yarı yarıya ucuz. Şimdiye kadar Doğu Avrupa’ya gelen yatırımın en belirgin sebebi de işçi ücretleri oldu. Colling’in açıklamalarında Doğu Avrupa’daki işçi maliyetlerinin batıya göre yüzde 50-60 az olmasına rağmen Hindistan’daki işçi maliyetlerinin yüzde 75 daha ucuz olduğu bilgisi de yer alıyor.

Dünyanın büyük şirketlerinden DHL, Siemens ve Lufhansa, son zamanlarda büyük bilgi işlem bölümlerini Çek Cumhuriyeti’ne taşıdılar. Hindistan’ın telekomünikasyon şirketi Infoys’un bir bölümü, Çekoslovakya’da Brno şehrinde bir şube açtı 13 dil konuşan yaklaşık 100 kişi çalıştırıyor. Infoys’un Prag’da da bir bürosu var ve 100 kişi çalışıyor.



Şirketi eCODE outsourcing yapılacak uygun yerler arayan Stephan Bullas, maliyetin işin sadece bir kısmı olduğunu, üretilecek işe göre outsourcing mekanı seçmek gerektiğini ifade ediyor.

İmalat sanayiinde de aynı şey geçerli; örneğin küresel fabrika göçleri konusunda Çin'in hala tartışmasız bir üstünlüğü var. Fakat çok kaliteli dikilmiş, çabuk teslim edilecek esnek imalatta Doğu Avrupa üstünlüğünü koruyor. Giysi konusunda Çin'de imalat 3 ay zaman alıyor; bunun üç haftası yolda geçiyor. Oysa Doğu Avrupa'da imalat 6 hafta sürüyor; bu süreye kamyonla ulaşımda geçen 1-2 gün de dahil. Bu avantajlarının yanında Doğu Avrupa'nın en büyük dezavantajı, komünist dönemden kalan, kalite kavramından yoksun ve müşteri odaklı iş yapmayı bilmeyen orta kademe yöneticiler. Bir tekstil tüccarı olan Palph Goodstone, bu kavramlar, planlı ekonomi döneminde insanlardan istenmediği için şimdi zorlandıklarını ifade ediyor.

Tünde Gulyas'ın şirketi Colling'in, Budapeşte'de düzenlediği outsourcing konferansında SCC şirketinin yöneticisi Jackie Raybould, bölgede iletişim teknolojisi alanında uzman, çok dilli büyük miktarda işgücü olduğunu; ancak yönetimin deneyiminin eksik olduğunu ifade etti. SCC, Londra'da uzmanlaşmış çok dilli telekomünikasyon hizmeti veren merkezini Macaristan'a taşımayı tasarlıyor.

Bölgede işgücüne ilişkin en önemli sorun, orta kademe yöneticilerin nasıl seçileceği. İmalat sanayiinde en büyük tehlike, kötü yönetilen işletmelerin güçlenip para kazanmaya fırsat bulamadan kapanmaları olacak. Sektör gözlemcileri daha iyi patronlar bulunamadığı takdirde Orta Avrupa'da önemli sayıdaki giyim eşyası üretimi işinin 5-10 yıl içinde yok olacağını ifade ediyorlar. Bununla birlikte çağrı merkezleri daha iyi bir konumda. Orta Avrupa'da konuşulan dillerin yapısı, çalışanlara diğer dilleri de çok çabuk öğrenme yeteneği kazandırıyor. Bu avantajı da potansiyel işçiler çok iyi kullanıyor.

10 Doğu Avrupa ülkesinin toplam nüfusu, 100 milyon civarında. Tek başına Vietnam'ın nüfusu ise 81 milyon. Bütün eski Sovyet Cumhuriyetlerindeki okul ve üniversitelerde hala komünist dönemden kalma pedagoji ve müfredat programları uygulanıyor. Elcoteq yöneticisi, "dün daha çok mühendise ihtiyacımız vardı; ama artık

üniversitelerdeki fakülterlere sponsor olarak başarılı öğrencileri, mühendislik gibi dallardan pazarlama, hukuk ve ekonomiye yönlendiriyoruz” diyor.

Diğer ülkelerden Orta Avrupa’ya outsourcing yatırım yapan firmalar için şimdi moda Çin, Hindistan ve Türkiye gibi ülkelere yatırım yapmak oldu. Firmalar, müşterilerine yaklaşıp rakiplerine karşı bir adım daha üstün olmak istiyorlar. Örneğin Türk şirketleri, tekstil fabrikalarını Romanya’ya getirip kurdular ve orada yeni bir yönetim tesis ettiler. Bu, yerel işçi maliyetlerinde avantaj ve büyük verimlilik artışı getirdi. Büyük bir Hong-Kong Şirketi Li Fung, Doğu Avrupa’da iki ayrı yer açtı.

Progon Şirketinin yöneticisi Chaudhry, “uzun vadede coğrafya tarihe karışacak” diyor. Chaudhry, şirketinin müşterilerin en çok para ödediği yerde satış yapacağını; sermayeyi en bol olduğu ülkeden elde edeceğini; kaynakları en etkin kullanabileceği bölgeden bulacağını ve üretim organizasyonunu en rahat olacağı yerde yapacağını anlatıyor.

Outsourcing yapılacak yer seçimi konusunda eCODE şirketini kurup danışmanlık hizmeti veren Stephan Bullas, hiçbir yerin ideal olmadığı söylüyor. Polonya’nın iş yapmaya gerçekten açık bir ülke olduğunu; Çek Cumhuriyetinin hala çok bürokratik olduğunu; Macaristan’ın büyük teknik kabiliyetlere sahip olduğunu; ancak yine Avusturya-Macaristan İmparatorluğu geçmişine döndüğünü ifade ediyor. Telekomünikasyon yetenekleri olmasına rağmen Baltık ülkelerinin, bölgedeki diğer ülkelerle işbirliği yapmaması halinde başarılı olamayacaklarını belirtiyor.

Orta ve Doğu Avrupa’da rekabeti koruma baskıları, hükümetleri bürokratik engelleri kaldırmaya zorluyor. Tallinn’deki bir finans uzmanı, Elcoteq’in en çok 4 yıl daha Estonya’da kaldıktan sonra Rusya’ya göç etmesi gerektiğini ifade ediyor. Daha sonra daha uygun bir yer bulunacak.

### **Bulgaristan Deneyimi**

Bulgaristan yazılım şirketi Sciant şirketi, uluslararası rekabete hazırlaması için Amerikalı bir patron olan Steve Keil’i işbaşına getirdi. Üç yıl Bulgaristan’da çeşitli bürokratik zorluklarla mücadele ettikten sonra Keil, Vietnam’da bir ofis açtı. Şimdi 150 kişi istihdam ediyor.

Keil, Vietnam’da aylık ücreti 500 doların altında olanlar için vergi ödemeyeceğini umuyor; 8 yıl boyunca karları vergiden muaf olacak. Ayrıca KDV ve gümrük vergisi istisnaları var. Oysa Bulgaristan’da Bulgar işçileri için çok yüksek sosyal güvenlik ve sağlık sigortası primi ödüyor. Bulgaristan’da karlar yüzde 15 vergilendiriliyor. Her şeyden kötüsü, muazzam bir idari yük var. Devlet bürokrasisiyle uğraşması için ayrıca üç çalışanı var.

Bununla birlikte son zamanlarda Bulgaristan’ın yeni hükümeti, küçük firmaların sorunlarıyla uğraşacak yeni bir birim oluşturdu. Bulgaristan’da eğitim sistemi, endişesi verici boyutlarda kötü ve eskiden kalma bir sistem. Eğitimde yolsuzluklar yüksek düzeyde. Vietnam’da Hochi Minh Üniversitesi, her yıl çok sayıda bilgisayar bölümü mezunu veriyor.

Doğu Avrupa’da iş yapmanın en büyük avantajı, coğrafi yakınlık. Bulgaristan’ın da rekabetçilik konusundaki ümidi, bu çok dar bir marj olan yakınlık konusunda.

The Economist, 3 Aralık 2005, Syf:69-71



## Amerikan Paranoyası

Ulusal refahı, yabancı göçmenlere açtığı kapılara bu derece bağlı olan ABD, son zamanlarda Asyalı göçmenlere karşı garip bir şekilde düşmanlık beslemeye başladı. Özellikle de Çinli araştırmacılara karşı geliştirdiği düşmanlık, büyük bir hatadır; çünkü Amerika'nın beyin gücünü zayıflatmaktadır. Konuya ilişkin olarak 28 Kasım 2005 tarihli Financial Times gazetesinin editör köşesinde yer alan makalenin bir özeti aşağıda yer almaktadır.

ABD hükümeti, erkekleri ABD ordusunda denizaşırı ülkelerde savaflara katıldığı halde, 2. Dünya Savaşı sırasında Batı Sahili toplama kamplarına, Amerika'da yaşayan ve yüzde 65'i Amerikan vatandaşı olan Japon asıllı 120.000 insanı tutuklamış olduğundan 1988 yılında resmi olarak özür dilemiştir.

1980'ler de Japon sermayesinin, Rockefeller Center, Pebble Beac, Universal Studios gibi önemli yatırımların kaymak kısmını kapması, Amerikan Meclisi'ni 'ekonomik ulusal güvenlik' önlemleri almaya itti. Amerikan şirketlerinin, yabancılar tarafından ulusal güvenliğe zarar verebilecek şekilde devralınmasına karşı bir yasa çıkarıldı.

İlginç bir şekilde 1990'larda Avrupa sermayesi, Chrysler, Amoco, PaineWebber gibi daha büyük Amerikan varlıklarını kapışırken Amerika'dan bir tepki gelmemiştir. 1990'ların sonlarından beri ABD'nin hem içinde, hem de dışında korkulan en büyük güç Çinliler olmaya başladı. 2005 yılında da bu korku, oldukça yüksek düzeylere çıktı.

1980'lerde, Japonya'ya yapılabenzer bir şekilde millet meclisleri tarafından yapılan karşılıklı suçlamalar başladı. Bunun sebebi de Çin Ulusal Offshore Petrol Şirketi'nin, ABD petrol şirketi Unocal için teklif sunmasıydı. CNOOC, siyasi baskılar sonucunda teklifini geri aldı. Yine de bu tür bir teklifin, Amerika'nın güvenliğini ne şekilde tehlikeye atabileceği konusunun, açıklığa kavuşmadı.

Şimdi de ABD Ticaret Bakanlığı'ndan, yasal kısıtlamaları, gelişmiş araştırma ve teknolojileri, şu an Kanada veya Avustralya gibi ABD'nin müttefiklerinin vatandaşları bile olsalar, Çin asıllı insanlarla paylaşma konusunda da uygulanması için bir öneri geldi. Burada da gerekçe yine ulusal güvenlik: ABD ile yakın teknoloji paylaşımında bulunan ülkelerin vatandaşlığını alan Çinli vatandaşların, casusluk yaparak bu bilgileri Çin'e vermelerine olanak veren bir yasal boşluk bulunuyor.

Tabi ki casusluk da önem verilmesi gereken bir konudur. Bir düşmanın, hatta potansiyel bir düşmanın, küresel belirsizliğin yaşandığı bu zamanda, hassas sırlar elde etmesi bir ülkenin en korktuğu şeylerden biridir.

Ancak tümüyle bir ulusu karalamak, hem düşüncesizce yapılmış; hem de aksi sonuçlar doğurabilecek bir eylemdir. ABD, rekabet gücüne, 11 Eylül sonrasında öğrenci vizelerine kısıtlama getirerek zarar vermişti. Çin'de doğmuş birine ABD'de yapılan bir araştırmaya katılmayı yasaklamak, Amerika'nın beyin gücünü daha da zayıflatacaktır.

Pakistanlı öğrenciler, ya da Çinli araştırmacılar gibi göçmenlere karşı geliştirilen düşmanlık, Amerika'yı bugünkü konumuna getiren büyük ulusal oluşuma karşı bir tehdit olarak algılanmalıdır.

Financial Times, 28 Kasım 2005, Syf: 14

## **Bush'un Irak stratejisi**

**Irak savaşı yüzünden eleştiri oklarına hedef olan Bush, Annapolis'teki ABD Deniz Akademisi'nde yaptığı konuşmada, daha gerçekçi bir tavırla Irak stratejisinin ayrıntılarını anlattı. ABD Başkanı, "Irak güvenlik güçlerinin eğitilmesinde pürüzler yaşandı; ancak geçtiğimiz yıl boyunca bu güvenlik güçleri önemli kazanımlar elde etti"dedi.**

Bush konuşmasında, ABD birliklerinin Irak'tan tahliyesiyle ilgili çağrılara cevap olarak ABD güçlerinin Irak'ta güvenlik güçlerinin yapılanmasında ne kadar yararlı çalışmalarda bulduklarını anlattı. Bush, Irak güvenlik güçlerinin eğitilmesinde zaman zaman pürüzler yaşandığını; bazı alanlarda hala yetersiz olduklarını; ancak son bir yıldır büyük gelişme gösterdiklerini vurguladı.

Bu yeni yaklaşım, Bush'un konuya ilişkin tartışmaların kontrolünü yitirdiğinin anlaşılması nedeniyle ve ABD birliklerinin çekilmesi için tarih isteyenlerin gerekçelerini haksız çıkartma gereksinimiyle ortaya çıktı. Ulusal Güvenlik Konseyi'nin yayımladığı "Irak'ta Zafer" adlı 35 sayfalık bir kitapçık da bu yaklaşımı destekliyor.

Bush'un Başkanlık koltuğunu koruyabilmesi, ülke içinde eskiden sahip olduğu desteği tekrar elde etmesine bağlı. Bunun için de Irak'ta elde edeceği başarı hayati önem taşıyor. Bölücü bir başkan olarak tanımlanan Bush, ılımlı cumhuriyetçilerin de desteğini kaybetmeye başladı. Bu grubun Bush'a desteği, Ağustos ayından beri 24 puan azalarak yüzde 61'e; en güçlü destekçilerin sayısı ise yarı yarıya azalarak yüzde 30'a düştü. Şu an Amerikalıların büyük bölümü, savaşı bir hata olarak görüyor. Irak savaşında şu ana kadar Amerikan birliklerinde, 2100 asker öldü ve 16000 asker yaralandı.

Konuşması sırasında duygusal bir görünüm sergileyen Başkan, ABD birliklerinin yeterli deneyimi kazandığını; çekilmeye başlasalar da teröristlerle mücadele edebileceklerini belirtti. Bush, Irak'ta yaşanan gelişmeler arasında bir düzine üssün Irak hükümetine devredilmesi ve 10 haftada bir 3500 mezun verecek altı polis akademisinin kurulmasının da yer aldığını açıkladı.

Bu arada Beyaz Saray, ABD'nin Irak'tan çekilmesi için bir tarih verilmesini isteyenlere yönelik tavrı konusunda geri adım attı. Bu da geri tepen bir taktik oldu. Bush, artık Irak'tan çekilme konusunda takvim isteyenlerin samimiyetine inandığını belirtirken "samimi olmalarının olayı yanlış değerlendirdikleri sonucunu değiştirmediklerine" olan inancının da altını çiziyor.

## **Bush, Irak Konusundan Çok Ders Aldı; Ama Artık Çok Geç**

ABD, Irak'ı işgal etmeden önce Bush yönetimi, savaş sonrası Irak'ın durumuyla ilgili bu hafta açıkladığı gibi bir plan yapmış olsaydı, ABD işgali, bu kadar tepki toplamayabilirdi. Yeni stratejinin fazlasıyla gecikmiş olarak ve dar bir kapsamlı öne sürüldüğü iddia ediliyor. Beyaz Saray, hatalarından ders aldı; ancak sonuçlarından kaçamıyor.

Bu aşamada sorun, yönetimin, Irak'ta olması gerekenler konusundaki görüşlerinin hatalı olması değil; Irak'ta meydana gelen olaylar ve yurtiçindeki siyasi gerçekler tarafından baskı altına alınmasıdır. ABD'nin Irak'ta olanları şekillendirme kapasitesi de gittikçe

azalıyor. Bush, konuşmasında asileri bastırmaya çalışmaktansa bir güvenlik alanı oluşturma gayretlerinin yayılması stratejisini güdeceklerini belirtti. Ancak hedefte olan asiler çoktan yer değiştirip başka bölgelerde eylemlerini sürdürmeye başladı. Bu geciken stratejinin, Irak'taki temel dinamikleri değiştirmeyeceği açıktır.

Bu, ABD'nin savaş alanında kazanabileceği bir savaş değildir. Barış, ancak ve ancak siyasi bir çözüme varılırsa elde edilebilir. Bush yönetimi, bunun için gerekli olan bileşenleri fark etmekte geç kaldı: çok partili seçim sürecine ve çok taraflı kurullara Sünni halkın doğrudan katılımı ve gerçek Irak egemenliği konusunda Irak'taki değişik mezheplerin rolü.

Bu, Kahire'deki Arap Birliği Konferansı ve İran'a götürülen görüşme önerisi gibi olumlu gelişmelere de yol açmıştır. Beyaz Saray, şu an isyancılar ve teröristler arasında bir ayırım yapsa da terörist olmayan asilerle müzakerelerde bulunup onlara af çıkarmanın mantığını henüz açıklayamıyor.

ABD, bu konuda geri adım atmak istese de yapamayacağı görülüyor. Irak hükümetinde egemen olan Şii partiler, uzlaşmaya pek de istekli değiller. Aslında Irak güvenlik güçlerini yapılandırma, ABD birliklerinin eve dönmesine izin verme istekleriyle onların Şii baskısına alet olmalarını engelleme gereği arasında bir seçim yapmak gerekecek.

Bush, adım adım elde edilecek olsa da zaferin barışçı ve demokratik bir Irak yaratacağı düşüncesini savunuyor. Diğerleriye iç savaştan kaçınmak ve teröristlerin giremediği bölgelerle yetiniyor. Bu hedeflerin ikisi de artık Bush'un kapasitesi dahilinde değil. yine de ABD, bu hedefleri zorlayıp en kötü olasılıkları göz önünde bulundurmaya devam edebildiği sürece etmelidir. Bunun için de, bu hafta açıklanan hayal gücü ve siyasi girişimlerin çok daha fazlasına ihtiyaç vardır.

Financial Times, 1 Aralık 2005, Syf:1

Financial Times, 2 Aralık 2005, Syf:14

## **Amerika Cheney'nin Çürümüş Diplomasisinin Bedelini Ödüyor**

**Financial Times yazarı Philip Stephens'in ABD'nin dış politikasıyla ilgili yorum yazısının çevirisi aşağıda verilmiştir. Stephens'a göre Bush ve Cheney'nin politikaları ABD'ye zarar veriyor. Bush yönetiminde ABD'nin işkence suçlarına karışmasından rahatsızlık duyanlar çoğunlukta ve aynı sebeple ABD'nin müttefiklerinin sayısı da gittikçe azalıyor. 1 ve 2 Aralık tarihli Financial Times gazetelerinde yer alan konuya ilişkin haber ve yorumların özeti aşağıda yer almaktadır.**

Şubat ayında Bush, Brüksel'i ziyaret ettiğinde ev sahipleri, Bush'un dikkatli yaklaşımını, hoşgörülü olmaktan da öte bir tavrın habercisi olarak yorumladı. Bunun üzerinden on ay geçtikten sonra toplanan 25 AB ülkesinin büyükelçileri, George Bush'un ikinci dönem dış politikasını değerlendirdiler. Transatlantik ittifakta bir çelişki gözlene de sonuçta iyimser görüşler ele alındı.

Büyükelçiler, ittifakı en çok zorlayan konuları gözden geçirirken ABD'nin, diplomasiyi yeniden keşfettiğini gözler önüne serdi. Washington, en sonunda Orta Doğu'da barış çabalarına gerçekten eğilmişti. Lübnan'da eski düşmanı Fransa'yla ortak çalışmalar yürüttü ve daha da önemlisi, Birleşmiş Milletler aracılığıyla Suriye'yi Lübnan'dan çekilmeye zorladı.

ABD yönetimi, bu defa Kuzey Kore'yi ekonomi ve güvenlik açılarından vereceği garantiler karşılığında nükleer silahlanmadan vazgeçirecek bir anlaşmaya razı etmek için Çin, Rusya, Japonya ve Güney Kore hükümetleriyle uyum içinde çalışmaya istekli görünüyor.

Avrupa için en önemlisi, belki de en büyük siyasi değişimin ABD'nin İran'a yaklaşımında oldu. Bir yıl önce Washington'da İran'ın nükleer silahlanmasına karşı önleyici askeri müdahale konuşuluyordu. Üç AB üyesi İngiltere, Fransa ve Almanya'nın Tahran'daki diplomatik çabaları, gözle görünür bir şekilde küçümsendi. Şimdi ABD de bu müzakerelere katıldı. Ayrıca Rusya, Çin ve Hindistan'ın da İran'ı kuşatan diplomatik ağına içine çekilmesine yardım etti.

Genelde bu siyaset değişimleri, dışişleri bakanlığına olumlu not olarak geri dönüyor. Bush'un ilk döneminde büyük çaplı dış politika tartışmalarında Colin Powell saf dışı edilmişti. Powell'in ardından gelen Condoleezza Rice ise yönetimin en güçlü yetkililerinden biri olarak görülüyor. Ayrıca Rice'in esas danışmanları olan Robert Zoellick ve Nicholas Burns, Avrupalılarla müzakere konusunda oldukça yetenekliler ve iyi işler başarıyorlar.

Irak'taki isyan, ilk dönemde transatlantik ilişkilerde yaşanan sorunların izlerini hatırlatıyor. Birçok Avrupalı için bu, tartışılmaması tercih edilen bir konu. ABD, Irak'ta stratejik bir hata yaparsa, bunun karşılığında yapılacak suçlamaları hayal etmek zor değil.

Yönetimin çekirdeğinde de köklü değişiklikler olduğu söylenemez. Avrupalı diplomatlara göre Bush, Irak'taki zor durumun, diğer seçenekleri ortadan kaldırdığı oranda çok taraflılığı kabulleniyor. Washington, zorlama yerine ikna etme kapasitesinin etkinliğini yeniden keşfetti; çünkü zorunluydu. Diğer bir deyişle, Amerikalılar ve Avrupalılar, dünyaya farklı gözlerle bakıyor.

Ne var ki dış politikada teori kadar uygulama da önemlidir. Yönetim, kaydadeğer konularda gerekli kişilere danışıyor ve anlaşmaya varılıyorsa ortada şikayet edilecek bir durum yok demektir.

Ancak Rice, gelecek hafta çıkacağı Avrupa gezisinde, dikkatli diplomasisinin geçersiz olduğunu görecektir. Irak'ın işgalinin, dünyayı Bush'un aleyhine çevirdiği gibi ABD'nin tutuklulara yaptığı kötü muamelenin getirdiği öfke, ABD'ye kalan dostlarını da kaybettirebilir. Ebu Garip'te yaşananlar, tüm dünyanın beynine kazındı. Amerika'nın düşmanları için Guantanamo Körfezi'nde olanlarsa hala en güçlü kozlar olarak kabul ediliyor.

Bush, ABD'nin işkenceye yer vermediğini söylüyor. ABD Dışişleri Bakanlığı, CIA'nın Avrupa'daki eylemlerinde uluslararası yasalara uyduğu konusunda ısrar ediyor. Ancak ABD'nin en sıkı müttefikleri arasında bile Başkan Yardımcısı Dick Cheney'nin tavrı sebebiyle inkarlar artık prim yapmıyor.

Cheney, ABD Meclisi'nin, CIA'ya tutuklulara "zalimce, insanlık dışı ve aşağılayıcı" muamelede bulunma konusunda muafiyet tanınmasını istiyor. İnsanlar da haklı olarak "CIA zaten işkenceye yer vermiyorsa bu konuda muafiyete niye gereksinim duyuyor?" diye soruyor.

Bunu en açık biçimde fark eden kişi ise Avrupalı değil; bir Amerikalı. Vietnam Savaşı'nda esir düşüp işkence gören John McCain, düşman savaşçıları ve terörist zanlılarına kötü muameleyi yasaklayan senato kararlarını desteklemişti.

McCain, bu tür uygulamaların, ABD'nin ahlaki duruşuna zarar vereceğini ve düşman eline düşen ABD askerlerini tehlikeye atacağını savundu. Hukukun üstünlüğü desteklenmelidir. McCain, "bu, bizimle ve demokrasi, özgürlük ve insanca muamelenin savunucuları olarak üstlendiğimiz rolle ilgilidir" dedi.

Bence, Bush yönetiminde McCain'in görüşünü paylaşan birçok yetkili vardır. Washington'da yeni meydana gelen bir olayda Ulusal İstihbarat Direktörü John Negroponte, gözle görülür bir şekilde Cheney'i desteklemekten kaçındı. Başkanın hatırı sayılır yardımcılarında birinin "savunulacak hiçbir tarafı olmayanı savunmam" dediği de kulağıma çalındı.

McCain, Bush'un Amerika'ya verdiği zararı anlayacağı konusunda iyimser gibi görünüyor. Büyük olasılıkla artık CIA'nın geçmişte yaptıkları konusunda insanları yatıştırmak için çok geç. Yine de Cheney, bu konuda geri adım atmaya yanaşmıyor. Rice için ABD'nin bundan böyle ondan beklendiği şekilde demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü yaymak için çaba göstereceğini açıklaması için çok geç sayılmaz.

Financial Times, 2 Aralık 2005, Syf:15